

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับสภาพการ
บริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3
ที่มีขนาดต่างกัน ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะ
อื่น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร
แตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา
แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2,205 คน จาก 220 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 220 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,985 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 48 คน ขนาดกลาง จำนวน 125 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 47 คน ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 443 คน ขนาดกลาง จำนวน 1347 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 195 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 42 คน ขนาดกลาง จำนวน 95 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 42 คน ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 207 คน ขนาดกลาง จำนวน 299 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 129 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 814 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 จำนวน 46 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีระดับการวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามกรอบคลุมสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2548 และแบบสอบถามปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นโดยเสรี เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 มีการค้นพบ

ดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา พบว่า

1.1 ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมพร้อมของสถานศึกษา และด้านการสรุปผลการการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากรพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการเตรียมความพร้อมขอสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ สร้างความตระหนักให้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชนให้เห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตร สร้างความตระหนักให้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ให้เห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตร และจัดให้บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากรพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งพื้นฐานและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมมีความชัดเจน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากรพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารและ

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ คคือ เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิดและสรุปเป็นความรู้และแนวคิดด้วยตนเอง การจัดทำเอกสาร/หลักฐานเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระและหรือรายวิชาที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ จัดให้มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความเหมาะสมของผู้เรียน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษาให้หลากหลายเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.6 ด้านนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การจัดทำรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การจัดทำเอกสารหลักฐานการนิเทศ กำกับ ติดตามที่เป็นปัจจุบัน และการจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ/ กำกับ ติดตามในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.7 ด้านการสรุปผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการสรุปผลการ

ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.8 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาในปีต่อไป นำข้อมูลและปัญหาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาตามขนาดโรงเรียน พบว่า

2.1 สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวม พบว่าโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามขนาด

โรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการ
หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

2.6 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่
และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก
ส่วน โรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.7 ด้านการสรุปผลการการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า
โรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่
และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

2.8 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา
พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียน
ขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
พบว่า

3.1 ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการ
หลักสูตร ของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง
และขนาดเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการ
หลักสูตร ของสถานศึกษา ด้านการเตรียมพร้อมของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 และโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของ
สถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า
โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ กับขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กับขนาดกลาง ไม่
แตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการ
หลักสูตร ของสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน ส่วนโรงเรียนที่มี
ขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ กับขนาดเล็ก และโรงเรียน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กับขนาดกลาง ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และขนาดกลางกับขนาดเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยเรียงลำดับจากจำนวนผู้ให้ข้อเสนอแนะจากมากไปหาน้อย พบว่า

4.1 ด้านการเตรียมพร้อมของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควร ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน รับทราบการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ควรพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำ ความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ควรจัดหาวิทยากรจากส่วนกลางมาให้ คำแนะนำในการใช้หลักสูตร ควรมีการจัดหาสื่อในการให้ความรู้แก่ครู และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร ควรมีผู้นิเทศ ติดตามและเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตร

4.2 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ได้แก่ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน ควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัด การศึกษา ควรศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศก่อนนำมาใช้ในการวางแผนจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ควรจัดให้มีบุคลากรที่เหมาะสมและครบทุกสาระของหลักสูตร ควรพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.3 ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ควรกำหนด เป้าหมายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน ควรวางแผนการจัดกิจกรรมใน หลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและยืดหยุ่นตามสภาพท้องถิ่น ควรจัดทำคู่มือ กำหนดแผนการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระ 8 กลุ่ม ควรวางแผนการเชิญ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมดำเนินการกำหนดแผนบริหารหลักสูตร ควรมีการ จัดการประชุมร่วมกันทุกฝ่าย ให้มีความเข้าใจตรงกันและสามารถปฏิบัติได้จริง

4.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ ควรจัด กิจกรรมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถทำหน้าที่แนะ แนวให้แก่ผู้เรียน ควรจัดสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตาม ความเหมาะสมของผู้เรียน ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ควรจัด

แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน ควรระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเพียงพอ

4.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ได้แก่ ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษา ควรจัดทำเอกสารหลักฐานการนิเทศ กำกับ ติดตามให้เป็นปัจจุบัน ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ/ กำกับ ติดตามในสถานศึกษา ควรพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลให้มีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ควรนำรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลไปพัฒนาการบริหารหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.6 ด้านการสรุปผลการการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ ควรจัดหาและจัดทำเอกสารสรุปผลให้ครอบคลุมและเพียงพอ ควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้แก่บุคลากร เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสรุปผล ควรมีการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรให้เสร็จสิ้นก่อนปิดภาคเรียนต่อไป ควรการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชน

4.7 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ ควรข้อมูลมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ควรนำข้อมูลและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ควรดำเนินการคัดเลือกโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารอย่างเหมาะสม ควรนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาในปีต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมพร้อมของสถานศึกษา และด้านการสรุปผลการการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามสภาพของ

บุคลากร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยให้มีโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร และได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านความรู้ความเข้าใจและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำการจัดการหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา ส่วนบทบาทของครูผู้สอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม จัดทำแผนพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดหาแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหมาย อุ้นเจริญ (2541 : บทคัดย่อ) การศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านวัสดุ อุปกรณ์มีปัญหาในระดับมาก ส่วนด้านเอกสารหลักสูตรและตำราเรียน ด้านบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ใน

ระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดกลางมีความเหมาะสมในการดำเนินงานทั้งการพัฒนาบุคลากร การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยไม่มีมากหรือมีน้อยจนเกินไป ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่การดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรไม่ทั่วถึง และโรงเรียนขนาดเล็กมีความขาดแคลนทั้งในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ และขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน จึงส่งผลให้โรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลอง พงษ์นราทร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครู-อาจารย์โรงเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยขนาดกลางมีการดำเนินงานด้านการจัดพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และครู-อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหาด้านการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ด้านการจัดทำเพิ่มผลงานระเบียบสนธิสัญญาและด้านการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาและการรายงานผล อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า

3.1 ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญของการศึกษา และเป็นผู้ดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา ส่วนบทบาทของครูผู้สอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ โดยมีบทบาทในการวางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการ

หลักสูตรแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประวิทย์ กาศา (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมทุกด้าน และแต่ละด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ามึระดับปัญหามากกว่า ครูผู้สอน

3.2 โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และขนาดกลางกับขนาดเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนใหญ่กับขนาดกลางไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีความใกล้เคียงในเรื่องของแหล่งข้อมูลงบประมาณในการสนับสนุน การดำเนินงาน ซึ่งมีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และขนาดกลางกับขนาดเล็ก มีระดับความแตกต่างกัน ส่วนโรงเรียนใหญ่กับขนาดกลางไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จลอง พงษ์นราทร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครู – อาจารย์โรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครู – อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีปัญหาด้านการจัดพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น มากกว่า ครู – อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดเล็ก และครู – อาจารย์โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหาด้านการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาด้านการจัดทำแฟ้มผลงานระเบียบสะสมและด้านการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาและการรายงานผล มากกว่าครู – อาจารย์ โรงเรียนขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกสกร เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นอันดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ผู้บริหารควรให้การนิเทศ ติดตามและช่วยเหลือการนำหลักสูตร ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นอันดับน้อยที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ให้ศึกษานิเทศก์ให้การนิเทศ ติดตามและช่วยเหลือการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นอันดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรนำข้อมูลในการดำเนินงานมาปรับปรุงและพัฒนาผลการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนความต้องการในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และกำหนดตัวแปรในประเด็นที่ศึกษาเพิ่มขึ้น เช่น ประสิทธิภาพของบุคลากร เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตลอดจนปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลในรายละเอียด โดยเฉพาะในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร หรือ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร เป็นต้น